

Očakávaná NBS v oblasti AML pre žiadateľa o udelenie povolenia na činnosť poskytovateľa služieb kryptoaktív

V zmysle Nariadenia (EÚ) č. 2023/1114 o trhoch s kryptoaktívami („MiCA“) všetky podnikateľské subjekty, ktoré majú v úmysle ponúkať služby kryptoaktív, predkladajú svoju žiadosť o udelenie povolenia na činnosť poskytovateľa služieb kryptoaktív príslušnému orgánu domovského členského štátu. Žiadosť o udelenie povolenia na vykonávanie činnosti poskytovateľa služieb kryptoaktív musí spĺňať viaceré obligatórne požiadavky. Jednou z nich je požiadavka na riadne plnenie povinností a opatrení na ochranu pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a financovaním terorizmu (ďalej len „ochrana pred ML/TF“). Základným vnútroštátnym predpisom v tejto oblasti je zákon č. 297/2008 o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu v znení neskorších predpisov (ďalej len „AML zákon“).

Žiadateľ (ďalej aj ako „CASP“ či „povinná osoba“), ktorý žiada o udelenie povolenia na činnosť poskytovateľa služieb kryptoaktív v súlade s článkom 62 MiCA, je povinný poskytnúť dohľadovému orgánu informácie o svojich interných kontrolných mechanizmoch, systémoch a postupoch na posúdenie a riadenie rizík spojených s praním špinavých peňazí a financovaním terorizmu. Vzhľadom na skutočnosť, že AML zákon zaraďuje žiadateľa pri poskytovaní služieb kryptoaktív v rámci vydaného povolenia medzi povinné osoby, je potrebné, aby podaná žiadosť bola v súlade s požiadavkami na riadne plnenie povinností reglementovaných v uvedenom zákone. Zároveň je potrebné, aby podaná žiadosť obsahovala aj viaceré požiadavky stanovené v iných nižšie uvedených predpisoch a dokumentoch. Žiadateľ by mal v rámci licenčného konania preukázať, že je agilný a pripravený zvládnuť rýchlo sa vyvíjajúcu AML legislatívu, sledovať vznikajúce riziká a zmeny v odvetví kryptomien, sledovať typológie finančnej trestnej činnosti a nové postupy, ktoré by mohli ovplyvniť jeho podnikanie.

S poukazom na uvedené je potrebné, aby podaná žiadosť spĺňala minimálny rozsah požiadaviek na ochranu pred ML/TF:

1. Program vlastnej činnosti zameranej proti legalizácii a financovaniu terorizmu (§ 20 ods. 1, 2 AML zákona)

Základom pre plnenie AML povinností každého CASPa, ako povinnej osoby je Program vlastnej činnosti zameranej proti legalizácii a financovaniu terorizmu (ďalej len „Program“). Tento program je tzv. „vykonávacím“ predpisom povinnej osoby k AML zákonu a zabezpečuje reálnu vykonateľnosť povinností ustanovených AML zákonom. Obligatórne náležitosti Programu vlastnej činnosti zameranej proti legalizácii a financovaniu terorizmu sú obsiahnuté v § 20 ods. 2 AML zákona. Viac informácií k povinnostiam vyplývajúcim pre žiadateľov z AML rámca možno nájsť v Metodickom usmernení NBS¹ a Finančnej spravodajskej jednotky² (ďalej len „FSJ“).

¹ Metodické usmernenie Národnej banky Slovenska útvarov dohľadu nad finančným trhom z 13. mája 2019 č. 4/2019 k ochrane platobnej inštitúcie, inštitúcie elektronických peňazí, agenta platobných služieb, pobočky zahraničnej platobnej inštitúcie a pobočky zahraničnej inštitúcie elektronických peňazí pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a pred financovaním terorizmu

² Metodické usmernenie Finančnej spravodajskej jednotky k obsahu programu vlastnej činnosti povinnej osoby podľa § 20 ods. 2 písm. a) až k) zákona č. 297/2008 Z. z. pre povinné osoby podľa § 5 zákona č. 297/2008 Z.z., a jeho aplikácia v praktickej činnosti

2. Spôsob hodnotenia a riadenia rizík (§ 20a AML zákona)

Primárna je v danom prípade **identifikácia faktorov rizika ML/TF**, kde je CASP povinný identifikovať faktory rizika spojené s jeho klientmi, krajinami a geografickými oblasťami, produktmi a službami, ako aj využívanými distribučnými kanálmi. Žiadateľ je povinný stanoviť si vlastné rizikové faktory, rozdeliť konkrétne riziká a im zodpovedajúce kritériá tak, aby bolo možné jednotlivé riziká jednoznačne rozpoznať, identifikovať a vyhodnotiť. V tomto procese je potrebné vždy prihliadnúť aj na riziká uvedené v prílohe č. 2 AML zákona, ako aj na výsledky národného³ a nadnárodného hodnotenia rizík⁴ v sektore kryptoaktív.

Po identifikácii konkrétnych faktorov rizika ML/TF sa očakáva, že CASP využije zozbierané informácie na **hodnotenie celkového rizika, ktorému je vystavený.** Žiadateľ tak musí preukázať dôkladné pochopenie rizík spojených s obchodovaním s kryptoaktívami a navrhnúť hodnotenie rizík, ktoré je prispôbené jeho obchodnému modelu. Žiadateľ pri hodnotení rizík musí prihliadnúť aspoň k takému rozsahu a druhu informácií, ktoré zaistia, že hodnotenie rizík skutočne vypovedá o reálnych ML/TF rizikách spojených s jeho budúcou činnosťou.

Pod pojmom **riadenie rizík** sa rozumie ich zníženie na prijateľnú mieru vykonaním príslušných opatrení napr. dôsledným vykonaním starostlivosti vo vzťahu ku klientovi a preverením zistených informácií, uplatňovaním zásady poznaj svojho klienta (KYC), posudzovaním obchodov a vyžadovaním informácií o nich, ako aj ich preverením. Žiadateľ tak je povinný mať dostatočne vyvinutý systém hodnotenia a riadenia rizík, ktorého súčasťou je aj rizikovo orientovaný prístup zdôraznený v usmernení EBA.⁵

Podaná žiadosť musí taktiež preukázať existenciu **primeraných a aktuálnych systémov špecifických pre sankcie** v súlade s jeho obchodným modelom založeným na kryptoaktívach. NBS neschválí žiadosť, v ktorej je kontrola sankcií všeobecná a kde neexistujú postupy na zabezpečenie toho, aby bola aktualizovaná v súlade so zmenami v režime medzinárodných sankcií.

Významnou súčasťou je aj **materiálne zachytenie postupu povinnej osoby podľa ustanovenia § 15 AML zákona**, ktoré povinnej osobe ukladá povinnosť odmietnuť nového klienta, ukončiť existujúci obchodný vzťah s klientom alebo odmietnuť uskutočnenie konkrétnej obchodnej operácie v prípade, ak nie je možné uskutočniť základnú starostlivosť v rozsahu podľa § 10 ods. 1 písm. a) až e) zákona.

3. Spôsob vykonávania starostlivosti vo vzťahu ku klientovi (§ 10 AML až § 12 AML zákona)

Konkrétne opatrenia na zmiernenie ML/TF rizík nemožno založiť iba na formálnom výklade právnej úpravy, ale na skutočnej znalosti uvedených rizík, ktorým je žiadateľ vystavený. Takéto opatrenia môžu ísť napr. aj nad rámec základnej starostlivosti ku klientovi, napr. vykonaním zvýšenej starostlivosti ku klientovi (§ 12 AML zákona).

Pre splnenie tejto povinnosti nie je vhodné uvádzať len všeobecné formulácie napr. u klientov s vyšším ML/TF rizikom a pod. je žiadateľ povinný „vykonávať zvýšenú frekvenciu monitoringu“ alebo len „vykoná zvýšenú starostlivosť“, ale je nevyhnutné uviesť konkrétne opatrenia prijaté na zmiernenie rizík. Žiadateľ by tak mal poskytnúť jasnú metodológiu použitú pri hodnotení rizika svojich klientov, ktorá určuje úroveň starostlivosti, ktorú je žiadateľ povinný vykonať. V tejto súvislosti sú podstatné opatrenia a postupy pri vykonávaní zvýšenej starostlivosti, nastavenie úrovne a obsahu monitoringu a

³ [Záverečná správa z druhého národného hodnotenia rizík legalizácie výnosov z trestnej činnosti a financovania terorizmu](#)

⁴ [European Commission Supranational Risk Assessment Report \(SNRA\)](#)

⁵ [Usmernenia ktorými sa menia usmernenia EBA/2021/02 podľa článkov 17 a 18 ods. 4 smernice \(EÚ\) 015/849 týkajúce sa povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi a faktorov, ktoré by úverové finančné inštitúcie mali zvážiť pri hodnotení rizika prania špinavých peňazí a financovania terorizmu spojeného s jednotlivými obchodnými vzťahmi a príležitostnými transakciami \(„EBA/GL/2023/03“\)](#)

frekvencia pravidelných revízií klientov. Viac k vykonávaniu príslušnej starostlivosti o klienta je možné nájsť v Usmerneniach EBA/GL/2023/03⁶ a EBA/GL/2022/15⁷.

Žiadateľ by mal taktiež preukázať, že má pripravené účinné nástroje a metódy na monitorovanie transakcií a analýzu blockchainu, primerané svojej veľkosti a komplexnosti obchodov, vrátane transakcií medzi fiat menami a kryptoaktívami.

4. Postup pri posudzovaní, či je pripravovaný alebo vykonávaný obchod neobvyklý (§ 14 AML zákona)

Každá žiadosť musí obsahovať informáciu, ktoré osoby posudzujú neobvyklosť pripravovaných alebo vykonávaných obchodov v rámci povinnej osoby, čas, kedy tieto osoby predmetné posudzovanie vykonávajú a spôsob vykonávania posudzovania. Primárne to je predovšetkým porovnanie s prehľadom foriem neobvyklých obchodných operácií(ďalej len „NOO“), uplatňovanie princípu KYC, využitie interných zoznamov klientov a pod.

Žiadateľ je povinný mať vypracovaný prehľad foriem NOO, obsahujúci opis konkrétnych foriem NOO týkajúcich sa jeho praktickej činnosti, aby mohli byť jednoznačne identifikované. Pri tvorbe jednotlivých foriem NOO žiadateľ musí prihliadať minimálne na druhy obchodov a klientov, spôsob vykonávania obchodov, ako aj iné faktory typické pre jeho špecifický obchodný/podnikateľský model.

5. Postup pri zdržaní NOO (§ 16 AML zákona) a ohlasovaní NOO (§ 17 AML zákona)

Je potrebné, aby žiadateľ presne definoval spôsob, akým sa vykoná zdržanie NOO a kto o zdržaní NOO v rámci štruktúry subjektu rozhoduje. Pri koncipovaní uvedených postupov je vždy potrebné zohľadniť reálne prevádzkové a technické možnosti žiadateľa, ako aj okamih, kedy bola, resp. mala byť obchodná operácia posúdená ako neobvyklá, aby bolo možné realizovať postup zdržania NOO v súlade s ods. 2 § 16 AML zákona.

Ohlasovanie NOO je neodkladný a neopakovateľný úkon, ktorý je povinná osoba povinná vykonať pri každom obchode, ktorý nasvedčuje tomu, že jeho vykonaním môže dôjsť k legalizácii alebo financovaniu terorizmu. Ohlasovanie NOO je s prihliadnutím na individuálne okolnosti vždy nutné realizovať v najkratšej možnej lehote. Údaje, ktoré musí NOO obsahovať, sú uvedené v § 17 ods. 3 AML zákona. Zadefinovaný musí byť taktiež spôsob ohlasovania NOO a to písomne, elektronicky alebo telefonicky. Formy tlačív hlásenia o NOO sú uvedené na webovom sídle FSJ⁸. Doslovný prepis podľa § 17 AML zákona v praxi nepostačuje, je nevyhnuté uviesť aj presný opis postupu a realizovaných činností pri ohlasovaní NOO, napr. uviesť lehoty, spôsob vyhodnocovania NOO, úkony zamestnanca a pod. Postup ohlasovania NOO žiadateľa musí plne pokrývať všetky jeho obchodné aktivity, vrátane aktivít súvisiacich s kryptoaktívami.

Stanovený postup pri zisťovaní NOO musí byť taktiež v súlade s § 17 ods. 4 AML zákona. Hlásenie o NOO tak nesmie obsahovať akékoľvek údaje o zamestnancovi, ktorý zistil neobvyklú obchodnú operáciu.

6. Postup pri uchovávaní údajov (§ 19 AML zákona)

Špecifické požiadavky na uchovávanie údajov sú stanovené v § 19 ods. 2 AML zákona. Ide napr. o záznamy o klientoch, záznamy o obchodoch a fin. operáciách, vrátane fotokópií relevantných

⁶ Usmernenia ktorými sa menia usmernenia EBA/2021/02 podľa článkov 17 a 18 ods. 4 smernice (EÚ) 015/849 týkajúce sa povinnej starostlivosti vo vzťahu ku klientovi a faktorov, ktoré by úverové finančné inštitúcie mali zvážiť pri hodnotení rizika prania špinavých peňazí a financovania terorizmu spojeného s jednotlivými obchodnými vzťahmi a príležitostnými transakciami („EBA/GL/2023/03“)

⁷ Usmernenie k používaniu riešení pre uzatváranie zmluvných vzťahov s klientmi na diaľku podľa článku 13 ods. 1 smernice (EÚ) 2015/849 („EBA/GL/2022/15“)

⁸ Vzory hlásení o NOO

dokladov, záznamy o posudzovaní obchodov, posudzovaní NOO a pod. Je potrebné mať stanovený aj spôsob a postup pri uchovávaní údajov, tak aby bola zaručená ich následná čitateľnosť a trvácnosť.

7. Určenie osoby, ktorá je zodpovedná za ochranu pred legalizáciou a financovaním terorizmu (§ 20 ods. 2 písm. h) AML zákona)

Na splnenie zákonnej požiadavky je potrebné určiť osobu, ktorá je zodpovedná za ochranu pred ML/TF a zabezpečovanie ohlasovania NOO a priebežného styku s Finančnom spravodajskou jednotkou. Dokumenty predložené k žiadosti o povolenie musia obsahovať minimálne meno, priezvisko a pracovné zaradenie konkrétnej zodpovednej osoby, ak takouto osobou nie je štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu. Táto osoba musí byť vedúcim zamestnancom, musí mať možnosť priamej komunikácie so štatutárnym orgánom a dozorným orgánom, a taktiež musí mať prístup k informáciám a dokladom, ktoré povinná osoba získala pri vykonávaní starostlivosti vo vzťahu ku klientovi. Pre následné praktické fungovanie je potrebné sa zaoberať aj možnosťou zastupiteľnosti určenej osoby. Očakávame, že táto osoba je povinná mať relevantné vedomosti o AML regulácii, skúsenosti a vzdelanie, ako aj určitú úroveň authority, nezávislosti a dostatočný prístup k zdrojom a informáciám, aby mohla monitorovať a riadiť dodržiavanie interných AML predpisov, a aby mohla plniť svoje úlohy zodpovedne. Zároveň určená osoby by mala mať dostatočné porozumenie technológiám súvisiacim s kryptoaktívami. Pri žiadostiach je NBS povinná starostlivo preverovať a vyhodnocovať nominovanú osobu žiadateľom na uvedenú pracovnú pozíciu, a taktiež očakáva zapojenie danej osoby do licenčného konania. Podrobnejšie informácie k uvedenému sa nachádzajú v usmernení EBA.⁹

8. Obsah a harmonogram odbornej prípravy zamestnancov, ktorí môžu prísť pri svojej práci do styku s NOO (§ 20 ods. 2 písm. j) a ods. 3 AML zákona), ako aj požiadavky na týchto zamestnancov

Žiadateľ musí predložiť materiály obsahujúce plán vzdelávania zamestnancov prispôsobený jeho konkrétnemu obchodnému modelu a súvisiacim rizikám ML/TF. Plán vzdelávania musí obsahovať základnú osnovu, periodicitu a obsah odbornej prípravy zamestnancov, najmä ustanovenia príslušných zákonov, vnútorné predpisy, analýzu obsahu a súvislostí najčastejšie sa vyskytujúcich druhov „interných hlásení“ o NOO a pod. Odborná príprava zamestnancov musí zahŕňať prinajmenšom oboznámenie sa so zákonom, s programom, poznatkami vyplývajúcimi z činnosti povinnej osoby a orgánov dohľadu. Je taktiež žiaduce, aby odborná príprava zamestnancov okrem teórie zahŕňala aj jej reálne využitie v praxi prispôsobené špecifikám žiadateľa. NBS neschváli žiadosť, v ktorej žiadateľ má nedostatočný plán školenia alebo nemá dostatok zdrojov na jeho realizáciu. Napríklad školenie sa neposkytuje pravidelne všetkým zamestnancom vrátane nových zamestnancov alebo tam, kde zamestnanec žiadateľa bez akýchkoľvek skúseností s AML problematikou vykonáva interné školenie zamestnancov a pod.

Poskytovatelia služieb kryptoaktív by mali zamestnávať riadiacich pracovníkov a personál s primeranými vedomosťami, zručnosťami a odbornými znalosťami. Žiadateľ by taktiež nemal mať personál zabezpečujúci dodržiavanie interných AML predpisov, ktorý nemá zručnosti na vykonávanie analýzy blockchainu, napriek tomu, že takými nástrojmi žiadateľ disponuje.

⁹ Usmernenia o zásadách a postupoch vo vzťahu k riadeniu dodržiavania súladu s predpismi a o úlohe a povinnostiach pracovníka zodpovedného za dodržiavanie súladu s predpismi v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu podľa článku 8 a kapitoly VI smernice (EÚ) 2015/849 („EBA/GL/2022/05“)

9. Spôsob vykonávania kontroly dodržiavania programu a povinností vyplývajúcich zo zákona pre povinnú osobu (§ 20 ods. 2 písm. k) AML zákona)

Žiadateľ je povinný určiť vlastný mechanizmus kontroly dodržiavania AML zákona a postupov podľa svojho programu. Malo by byť jednoznačne definované, ktorá osoba kontrolu dodržiavania týchto povinností v rámci vykonáva, definovať zodpovednosť pri vykonávaní kontroly, presne špecifikovať predmet kontroly (uviesť povinnosti a postupy, ktoré sa budú kontrolovať, ako aj spôsob ich kontroly) a jej periodicitu.

10. Zabezpečiť dodržiavanie nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1113 o údajoch sprevádzajúcich prevody finančných prostriedkov a určitých kryptoaktív a o zmene smernice (EÚ) 2015/849¹⁰ (ďalej len „TFR2“)

Na žiadateľov sa bude vzťahovať aj nariadenie TFR2, ktoré upravuje údaje, ktoré musia byť súčasťou každej transakcie s kryptoaktívami. Je potrebné mať zadané vnútorné postupy, ktoré musí CASP následne pri vykonávaní obchodov aj dodržiavať. Details a bližšie informácie ohľadom obligatórnych povinností uložených poskytovateľom služieb kryptoaktív sa nachádzajú v kapitole III Nariadenia TFR2⁶ a usmernení EBA¹¹ k uvedenému nariadeniu.

Všetky predložené dokumenty a informácie musia byť aktuálne k dátumu podania žiadosti v súlade s AML zákonom a ostatnými uvedenými dokumentami.

¹⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/1113 o údajoch sprevádzajúcich prevody finančných prostriedkov a určitých kryptoaktív a o zmene smernice (EÚ) 2015/849

¹¹ Guidelines on preventing the abuse of funds and certain crypto-assets transfers for money laundering and terrorist financing purposes under Regulation (EU) 2023/1113 ('The Travel Rule Guidelines')